

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S.B.
przy uczestnictwie K.B-V. i M.B.
o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczenia zagranicznego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 lipca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 2 lipca 2018 r., sygn. akt I ACz [...],

- 1. oddala wniosek o zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 3. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki K. B.-V kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca S.B. domagał się uznania za skuteczną na terenie Polski Decyzję Urzędu Alimentacyjnego Królestwa Wielkiej Brytanii z dnia 12 kwietnia 2017 r., ustalającą obowiązek alimentacyjny wnioskodawcy wobec jego syna M.B. urodzonego dnia 16 grudnia 2000 r., w kwocie 13,17 GBP tygodniowo, płatne uczestniczące K.B-V., od dnia 17 kwietnia 2017 r.

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w [...] uznał za skuteczną na terenie Polski, Decyzję Urzędu Alimentacyjnego Królestwa Wielkiej Brytanii z dnia 12 kwietnia 2017 r., ustalającą obowiązek alimentacyjny wnioskodawcy wobec dziecka M.B. urodzonego dnia 16 grudnia 2000 r., w kwocie 13,17 GBP tygodniowo, płatne uczestniczące K.B-V., od dnia 17 kwietnia 2017 r., która jest decyzją zmieniającą wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 4 listopada 2010 r., sygn. akt II C [...], zasądzający od wnioskodawcy na rzecz syna M.B. alimenty w kwocie 2 200 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy uznał, że Decyzja Urzędu Alimentacyjnego z dnia 12 kwietnia 2017 r. jest decyzją zmieniającą wyrok Sądu Okręgowego w G., gdyż z zaświadczenia tego urzędu z dnia 14 sierpnia 2017 r. wynika, że w dacie wydania tej Decyzji Urząd posiadał wiedzę o poprzednim rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego w Polsce. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, iż nie zachodzą negatywne przesłanki do uznania tej Decyzji wskazane w art. 24 m.in. lit. c i d, który stanowi, że orzeczenia nie uznaje się, jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, względnie orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w państwie członkowskim albo w państwie trzecim w sporze o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, o ile wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki konieczne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, przy czym orzeczenie zmieniające wcześniejsze orzeczenie w sprawie świadczeń alimentacyjnych ze względu na zmienione okoliczności nie jest uznawane za orzeczenie niedające się pogodzić w rozumieniu lit. c i d.

Sąd drugiej instancji zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że wniosek oddalił, wskazując, że nie można przyjąć, by Decyzja Urzędu Alimentacyjnego stanowiła orzeczenia zmieniającego wcześniejszy wyrok Sądu Okręgowego w G., skoro w żaden sposób nie odwołuje się ona do jego postanowienia, ani nie wymienia go w swej treści. Analiza treści tej Decyzji nie wskazuje, że została wydana na skutek wniosku o zmianę alimentów złożonego ze względu na zmianę okoliczności, przeciwnie wynika z niej, że została wydana na skutek wniosku S.B. o alimenty i jedynie potwierdza jego odpowiedzialność za zapłatę alimentów na rzecz dziecka M.B.. Decyzja ta nie obejmuje też postanowienia o obniżeniu alimentów zasądzonych powołanym wyrokiem Sądu Okręgowego.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 24 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (dalej: Rozporządzenie”), w zw. z art. 1146 k.p.c. przez ich błędną wykładnię, bowiem Sąd drugiej instancji wskazał, że jednym z wymogów uznania orzeczenia zagranicznego jest odwołanie się w jego treści do wcześniejszego orzeczenia wydanego w kraju członkowskim (w tym przypadku w Polsce), a z treści tych przepisów - określających przesłanki negatywne do uznania orzeczenia - przy dokonywaniu właściwej wykładni, nie da się wyprowadzić takiego wymogu; art. 24 lit c. Rozporządzenia, przez jego niewłaściwe zastosowanie oraz niezastosowanie ostatniego zdania art. 24 Rozporządzenia, albowiem orzeczenie zmieniające wcześniejsze orzeczenie w sprawie świadczeń alimentacyjnych ze względu na zmienione okoliczności nie jest uznawane za orzeczenie niedające się pogodzić w rozumieniu lit. c i d, ewentualnie zarzucił naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. przez nieustosunkowanie się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia do dowodu z dokumentu, tj. zaświadczenia Urzędu Alimentacyjnego Królestwa Wielkiej Brytanii z dnia 14 sierpnia 2017 r., który potwierdził, że Urząd ten wydając orzeczenie alimentacyjne posiadał wiedzę o rozstrzygnięciu alimentacyjnym wydanym przez Sąd Okręgowy w G. w dniu 4 listopada 2010 r. i że rozstrzygnięcie to uwzględnił przy orzekaniu, a tym samym nie można ustalić z jakich przyczyn Sąd drugiej

instancji przyjął wystąpienie przesłanek negatywnych przewidzianych w art. 24 Rozporządzenia, co uniemożliwia dokonanie kontroli kasacyjnej Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżący w pierwszej kolejności wskazywał na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, a w przypadku niepodzielenia tej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na występowanie istotnego zagadnienia prawnego i potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, gdyż Rozporządzenie nie wskazuje, iż orzeczenie zagraniczne powinno w swojej treści odwoływać się do wcześniejszego orzeczenia wydanego w innym kraju członkowskim wprost, niezależnie od tego, że orzeczenie to zmienia wcześniejsze rozstrzygnięcie sądu już przez sam fakt, iż obejmuje to samo roszczenie - wynikające z zobowiązania alimentacyjnego, a wydając orzeczenie tego rodzaju uprawniony organ lub sąd ocenia aktualną sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego. W związku z powyższym konieczne jest wyjaśnienie, czy aby orzeczenie zagraniczne zmieniało orzeczenie sądu krajowego powinno odwoływać się bezpośrednio do treści wyroku krajowego, a fakt iż właściwy organ orzeczenie sądu polskiego uwzględnił przy orzekaniu został przez wnioskodawcę dodatkowo poparty innym dowodem, tj. zaświadczeniem tego organu.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Ewentualnie wnosił o skierowanie do Trybunału Sprawiedliwsi Unii Europejskiej odesłania prejudycjalnego w sprawie wykładni powołanego Rozporządzenia o następującej treści: Czy Rozporządzenie to wymaga, aby orzeczenie zagraniczne odwoływało się w swojej treści do wcześniejszego orzeczenia wydanego w innym kraju członkowskim, a jeżeli tak to, czy w takiej sytuacji można uznać i stwierdzić wykonalność tego orzeczenia zagranicznego pomimo braku odwołania się do tegoż; jak należy rozumieć pojęcie „zmienione okoliczności” zawarte w ostatnim zdaniu art. 24 tego Rozporządzenia oraz czy tymi „zmienionymi okolicznościami” może być m.in. niezawinione pogorszenie sytuacji majątkowej obowiązanej do alimentów.

W stanie faktycznym sprawy nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie zachodzi konieczność wykładni przepisów, ani potrzeba zwrócenia się do

Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym, jak również skarga kasacyjna nie jest oczywiście zasadna.

Zgodnie z art. 24 lit. c i d Rozporządzenia, orzeczenia nie uznaje się, jeżeli orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, względnie orzeczenia nie da się pogodzić z wcześniejszym orzeczeniem wydanym w państwie członkowskim albo w państwie trzecim w sporze o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, o ile wcześniejsze orzeczenie spełnia warunki konieczne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie, przy czym orzeczenie zmieniające wcześniejsze orzeczenie w sprawie świadczeń alimentacyjnych ze względu na zmienione okoliczności nie jest uznawane za orzeczenie niedające się pogodzić w rozumieniu lit. c i d.

Decyzja Urzędu Alimentacyjnego Królestwa Wielkiej Brytanii z dnia 12 kwietnia 2017 r. została wydana w następstwie wniosku S.B. o ustaleniu wysokości jego obowiązku alimentacyjnego w stosunku do małoletniego syna, a nie wniosku o zmianę wysokości tego obowiązku orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w G. przez obniżenie zasądzzonego świadczenia alimentacyjnego.

Zarówno w części rozstrzygającej o wysokości obowiązku alimentacyjnego wnioskodawcy, jak i w uzasadnieniu Decyzja Urzędu Alimentacyjnego nie nawiązuje nie tylko do wspomnianego wyroku Sądu Okręgowego w G., ale nie wskazuje na zmianę okoliczności w stosunku do stanu, który legł u podstaw tegoż wyroku. Przed złożeniem wniosku do Urzędu Alimentacyjnego, wnioskodawca w 2013 r. zainicjował postępowanie o zmianę wysokości alimentów orzeczonych wyrokiem Sądu Okręgowego w G., które zakończyło się wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 11 kwietnia 2016 r. oddalającym powództwo.

Rozstrzygając wniosek o uznanie orzeczenia organu zagranicznego, sąd nie może modyfikować, czy uzupełniać merytorycznej treści rozstrzygnięcia objętego wnioskiem o uznanie, gdyż w sposób ewidentny wykracza poza kognicję postępowania w przedmiocie uznania orzeczenia. Zaświadczeń organu (w tym z dnia 10 grudnia 2018 r.), który wydał orzeczenie objęte wnioskiem o uznanie, a które zmierzają do uzupełnienia tego orzeczenia, nie mogą być kwalifikowane

jako orzeczenia, tym bardziej, że treść tych zaświadczeń w żaden sposób nie odzwierciedla treści orzeczenia objętego wnioskiem o uznanie.

Art. 24 *in fine* Rozporządzenia wyraźnie stanowi o orzeczeniu zmieniającym wcześniejsze orzeczenie ze względu na zmianę okoliczności. Nie ulega natomiast wątpliwości, że Decyzja Urzędu Alimentacyjnego nie została wydane w następstwie analizy zmiany okoliczności w stosunku do okoliczności, które legły u podstaw orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w G. wobec wnioskodawcy obowiązku alimentacyjnego, a po drugie nie wskazuje w części rozstrzygającej, czy w uzasadnieniu, że zmienia wysokość obowiązku alimentacyjnego wnioskodawcy orzeczonego wyrokiem Sądu Okręgowego w G..

W związku z osiągnięciem pełnoletniości przez M.B. (urodzonego 16 grudnia 2000 r.) po wydaniu zaskarżonego orzeczenia i po wniesieniu skargi kasacyjnej oraz odpowiedzi na skargę kasacyjną, stał się uczestnikiem postępowania kasacyjnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 8 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j.t. Dz. U. z 2018 r., poz. 265, w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. 2016, poz. 1667).